

RS AU § 203 Åtgärdsvalsstudie Säkra skolvägar

Ärendenummer: RS 2023/1575

Arbetsutskottets förslag till regionstyrelsen

- Regionstyrelsen överlämnar förslaget yttrande till Trafikverket.

Sammanfattning

Trafikverket har tagit fram åtgärdsvalsstudien Säkra skolvägar, i syfte att identifiera beställningsbara fysiska åtgärder som minskar barriäreffekterna runt skolor som ligger utmed statlig väg. Behovet har pekats ut i Region Gotlands länsplan och har prioriterats av länsplaneupprättaren. Representanter från teknikförvaltningen, utbildnings- och arbetslivsförvaltningen och regionstyrelseförvaltningen har deltagit från Region Gotlands sida. Arbetet påbörjades med ett startmöte i oktober 2021.

Sexton skolor finns med i utredningen. Urvalet är gjort av Trafikverket och Region Gotland i samverkan och har förankrats i barn- och utbildningsnämnden. För sex av skolorna föreslås olika typer av fysiska åtgärder. För en skola hänvisas till redan pågående arbete. För övriga skolor rekommenderas inga nya fysiska åtgärder. Fysiska åtgärder på det statliga vägnätet finansieras inom ramen för Gotlands länsplan för regional transportinfrastruktur. För samtliga skolor föreslås så kallade mobility management-åtgärder, det vill säga beteendepåverkande åtgärder. Denna typ av åtgärder finansieras utanför länsplanen.

Regionstyrelseförvaltningen är positiv till att rapporten nu finns framme och att det därmed finns åtgärder att planera in, men beklagar att processen dragit ut på tiden. Att processen blivit så utdragen kan särskilt ifrågasättas med tanke på att de åtgärder som föreslås är så pass små. Vad gäller mobility management-åtgärderna så arbetar Region Gotland redan idag aktivt med denna typ av åtgärder och det finns flera initiativ som kan kopplas direkt till barns säkra skolvägar. Samtidigt gör utbildnings- och arbetslivsförvaltningen bedömningen att det kan vara svårt att genomföra denna typ av åtgärder då det varken finns tid eller resurser avsatta på enskilda skolor.

Bedömning

Regionstyrelsen har möjlighet att lämna ett yttrande över Trafikverkets åtgärdsvalsstudie Säkra skolvägar. Efter att ärendet behandlats av regionstyrelsen kommer Trafikverket att slutföra rapporten och åtgärderna kommer att vara möjliga för Trafikverket att planera in för genomförande.

Representanter från teknikförvaltningen, utbildnings- och arbetslivsförvaltningen och regionstyrelseförvaltningen har varit Region

Gotlands referensgrupp i arbetet och deltagit i möten och genomläsning av rapporten. Tekniska nämnden och barn- och utbildningsnämnden tar del av rapporten som ett informationsärende.

Utredningens syfte

Syftet med utredningen är att ta fram beställningsbara fysiska åtgärder som minskar barriäreffekterna runt skolor som ligger utmed statlig väg. Behovet har pekats ut i Region Gotlands länsplan och har prioriterats av länsplaneupprättaren.

Process

En åtgärdsvalsstudie är första steget i Trafikverkets planeringsprocess. Den syftar till att i dialog få fram en helhetsbild av behov, brister och tänkbara lösningar och åtgärder. Trafikverket ansvarar för arbetet med åtgärdsvalsstudien. Ett första uppstartsmöte mellan Trafikverket och Region Gotland hölls i oktober 2021. Regionstyrelseförvaltningen, utbildnings- och arbetslivsförvaltningen och teknikförvaltningen har därefter fått lämna synpunkter på rapporten i december 2022 och därefter under våren/försommaren 2023.

Åtgärder på det statliga vägnätet finansieras inom ramen för Gotlands länsplan för regional transportinfrastruktur. Där sker en prioritering av åtgärder utifrån hela Gotlands behov.

Urval av skolor

Trafikverket har tillsammans med Region Gotland valt ut fem skolor att utreda närmare med ett lite större avgränsningsområde. Därutöver elva skolor där s.k. smärre åtgärder kan utföras, dvs förbättringar av mindre art inom vägområdet som avser statlig väg. Utbildnings- och arbetslivsförvaltningens inspel förankrades i Region Gotlands barn- och utbildningsnämnd (barn- och utbildningsnämnden 2021-12-07, § 134). Samtliga sexton skolor som finns med i utredningen ligger utmed eller invid statligt vägnät.

De fem skolorna som utretts närmare är:

- Solklintskolan i Slite
- Lärbro Skola
- Västerhejde Skola
- Dalhem Skola
- Romaskolan

De övriga elva skolorna som utretts för s.k. smärre åtgärder är följande:

- Stenkyrka skola
- Fole skola

- Väskinde skola
- Eskelhem skola
- Kräklingbo skola
- Endre skola
- Vänge skola
- Garda skola
- Stånga skola
- Havdhem skola
- Öja skola

Utredda åtgärder och åtgärdsförslag

För samtliga ingående skolor föreslås så kallade mobility management-åtgärder (MM-åtgärder), det vill säga beteendepåverkande åtgärder. Denna typ av åtgärder ligger utanför Trafikverkets uppdrag och mandat och är något Region Gotland kan välja att arbeta vidare med tillsammans med berörda skolor.

MM-åtgärder är ett koncept för att främja hållbara transporter, genom att påverka bilanvändningen och förändra attityder och beteenden för att bättre nyttja befintlig infrastruktur. Det vanligaste problemet kring skolor när skolan startar och slutar, är föräldrar som hämtar eller lämnar med bil. Mobility management kopplat till barns säkra skolvägar i Region Gotland kan vara att tala om hur man från skolan och regionen helst ser att lämning och hämtning med bil skall ske på berörd skola. Det skulle kunna handla om att skolan arbetar med att skapa en trafikmedvetenhet hos barnen eller att initiera s.k. vandrande skolbussar, där en förälder samlar upp ett antal barn och går med dem till skolan. Ett annat exempel på åtgärd är att se över om det finns möjlighet till differentierade starttider för olika åldersintervall eller klasser, för att på ett sådant sätt kapa rusningstopparna och fördela trafiken till och från skolan och dess närmiljö under ett längre tidsintervall.

Solklintskolan i Slite

Många elever behöver passera väg 147 för att ta sig till och från Solklintskolan. I dagsläget finns det ett ej hastighetssäkrat övergångsställe och man planerar för att anlägga ATK (hastighetskamera) på sträckan.

Rekommenderade åtgärder:

- att befintligt övergångsställe utmed väg 147 byggs om till ett hastighetssäkrat övergångsställe med tillfartsramper där även cykelfält finns medtaget, ackompanjerat med förstärkt belysning.

Utredda men ej rekommenderade åtgärder:

- planskild tunnel respektive bro. Rekommenderas ej bland annat på grund av platsens topografi och höga byggherrekostnader.

Lärbro skola

Utredningen hänvisar här till pågående arbete, kopplat till åtgärdsvalsstudien för väg 148, med byggstart 2027/2028. Trafiksäkerheten och framkomligheten förbättras för oskyddade trafikanter genom anläggning av en ny passage vid skolan, samt en gång- och cykelbana. Befintliga passager vid korsningen väg 148/väg 149 anpassas för att underlätta för oskyddade trafikanter.

Västerhejde skola

I dagsläget finns en gångtunnel under väg 140/Västerhejde Toftavägen. I nära anslutning till gångtunneln finns en bussvändslinga samt parkeringar för Västerhejde IP. Regionen har spelat in önskemål om avlämningsfickor.

Rekommenderade åtgärder:

- ett stanna-förbud utmed väg 140 i riktning mot Tofta. Detta för att förhindra att föräldrar stannar utmed väg 140 för att hämta och lämna sina barn vid skolan.

Utredda men ej rekommenderade åtgärder:

- avlämningsplatser i nordlig riktning. Nuvarande utformning ger tillräckliga möjligheter att på ett säkert sätt lämna och hämta sina barn.

Dalhem skola

Hastighetsbegränsningen på väg 631 längs med skolan är 30 km/h mellan kl. 07.00-17.00 vardagar och övrigt tid 50 km/h. Det finns ingen trottoar eller cykelbana inom avgränsningsområdet. Däremot finns tydlig avlämning för fordon via buss-slinga, väl avskilt från väg 631.

Rekommenderade åtgärder:

- att refuger anläggs parvis i vardera riktningen av väg 631 invid de stolpar som tillkännager gällande hastighetsbegränsning. Detta för att markera och förstärka hastighetsbegränsningen, men även för att göra fordonstrafiken än mer uppmärksam på att man närmar sig en skola.
- att en gångpassage anläggs över väg 631 till väg 609 för att möjliggöra en säker passage över väg 631 för de oskyddade trafikanter som skall ta sig vidare i blandtrafik utmed väg 609.

Utredda men ej rekommenderade åtgärder:

- att hastighetsbegränsningen om 30 km/h vardagar 07-17 ska gälla även övrig tid. Eftersom det då inte finns några självklara målpunktsrörelser är bedömningen att framkomligheten utmed väg 631 ej behöver försämras på tider då skolan ej har verksamhet.

- ett övergångsställe kan ej förordas bland annat eftersom det inte finns tydliga målpunkter på vardera sidan om väg 631.

Romaskolan

Romaskolan ligger invid väg 143 och har flera tillfartsvägar från väg 143 via kommunalt vägnät. Utmed väg 143 finns idag en målad vägren som är tänkt att användas som gångbana. Bristerna som uttalats finns i den nordvästra delen utmed väg 143 i höjd med Romaskolan. Hastighetsbegränsningen utmed väg 143 i höjd med Romaskolan är 50 km/h.

Rekommenderade åtgärder:

- Utmed stora delar av väg 143 genom Roma tätort finns det idag en trottoar av kantstentyp. Från korsningen väg 143/Kungsallén så slutar trottoaren och övergår till målad kantlinje. Utredningen föreslår att en trottoar likt den som finns på övriga delen av väg 143 fortsätter fram till infarten för bussen och parkeringsplatserna, en sträcka om ca 140 m.
- att hastigheten sänks till 40 km/h.
- att en gångpassage anläggs i höjd med korsningen väg 143/607 för att möjliggöra en säker passage för gående samt cykeltrafikanter för att passera väg 143 in till väg 607, där utredningen föreslår att gående och cykeltrafikanter fortsätter på väg 607 i blandtrafik.

Utredda men ej rekommenderade åtgärder:

- ett övergångsställe över väg 143 kan ej förordas då det inte finns tillräckligt stora gångflöden.
- en hastighetsänkning till 40 km/h utmed väg 143 från korsningen väg 143/Kungsallén till korsningen väg 143/väg 608 i höjd med Roma kyrka eftersom det ligger utanför studiens avgränsningsområde.

Stenkyrka skola

Stenkyrka skola ligger utmed väg 670. Hastighetsbegränsningen invid skolan är 30 km/h mellan kl. 07.00-17.00 och övrig tid råder 60 km/h.

Utredda men ej rekommenderade åtgärder:

- ett övergångsställe respektive gångpassage avfärdas med anledning av vägens ringa årsdygnstrafik, hastighetsbegränsning (under skolverksamhet) samt avsaknad av tydliga målpunkter från skolan.
- att hastighetsbegränsningen om 30 km/h vardagar kl. 07.00-17.00 ska gälla även övrig tid avfärdas mot bakgrund av vägens ringa årsdygnstrafik.

Fole skola

Fole skola ligger vid väg 638 där hastighetsbegränsningen är 70 km/h.

Utreda men ej rekommenderade åtgärder:

- en hastighetssänkning från korsningen väg 638/väg 639, eftersom frågan sedan tidigare behandlats och avfärdats av Trafikverket (TRV 2018/107403). Om några förutsättningar skulle förändras utmed väg 638 och Fole Skola kan Region Gotland ansöka om hastighetssänkning till Länsstyrelsen och då skulle Trafikverket återigen remitteras i frågan.
- ett övergångsställe/en gångpassage avfärdas eftersom det i den fyrvägs korsning som finns utmed väg 638 och infart till skolan saknas tydliga målpunkter. Vidare är årsdygnstrafiken tämligen låg utmed väg 638 och därmed bedöms naturliga luckor att passera vägen redan idag finnas. Sett till rådande hastighetsbegränsning så lämpar sig dessutom varken övergångsställe eller gångpassage.

Väskinde skola

Väskinde skola ligger i korsningen väg 651/väg 652. Utmed väg 651 finns det i dagsläget ett övergångsställe invid skolan. Utmed båda vägarna är hastighetsbegränsningen 30 km/h mellan kl. 07.00-17.00, övrig tid råder 50 km/h. I höjd med skolan finns i dagsläget även en busshållplats.

Rekommenderade åtgärder:

- att det befintliga övergångsstället utmed väg 651 hastighets säkras med busskuddar. Tillhörande skylt ”Varning för farthinder” bör monteras i god tid innan hindret.

Utreda men ej rekommenderade åtgärder:

- en gångpassage över väg 652 avfärdas mot bakgrund av att vägens ringa årsdygnstrafik bedöms ge tillräckligt många luckor för gående att passera på ett säkert sätt.
- ett permanentande av hastighetsbegränsningen om 30 km/h även utanför skolans verksamma timmar bedöms inte berättigat sett till den inverkan hastighetsbegränsningen skulle få på framkomligheten utmed väg 651 och 652.

Eskelhem skola

Eskelhem Skola ligger invid väg 568. Det finns i dagsläget ett övergångsställe med både klack och pollare. Vid bygdegårdens infart finns en avlämningsplats/vändslinga för hämtning och lämning (utöver parkeringsplatser vid skolan). Hastighetsbegränsningen utmed väg 568 genom Eskelhem är 50 km/h, men invid skolan är hastighetsbegränsningen 30 km/h mellan kl. 07.00-17.00 (skolans verksamma timmar).

Utreda men ej rekommenderade åtgärder:

- ytterligare ett övergångsställe alternativt en gångpassage rekommenderas ej då bedömningen är att sträckan mellan det befintliga övergångsstället och tilltänkt övergångsställe/gångpassage skulle bli för kort, liksom på grund av vägens utformning, årsdygnstrafik samt antalet passager tilltänkt övergångsställe/gångpassage skulle utsättas för.
- ett permanentande av hastighetsbegränsningen om 30 km/h avfärdas då det ej bedöms berättigat sett till den inverkan det får utmed vägen samt den ringa årsdygnstrafiken utmed väg 568.

Kräklingbo skola

Kräklingbo skola ligger mellan väg 631 och väg 574, där hämtning och lämning primärt sker utmed väg 574. Hastighetsbegränsningen på väg 574 är 30 km/h mellan kl. 07.00-17.00 och övrig tid 50km/h. Väg 631 har inom skolans närområde en hastighetsbegränsning om 60 km/h. För hämtning och lämning vid skolan finns i dagsläget en avlämningsficka vid skolans entré samt en parkeringsplats med gångbana in mot skolan.

Utredda men ej rekommenderade åtgärder:

- permanentande av hastighetsbegränsning (väg 574) och hastighetssänkning (väg 631). Bedömningen är att ett permanentande av hastighetsbegränsningen utmed väg 574 ej är berättigat. En hastighetssänkning utmed väg 631 skulle minska framkomligheten och vidare finns ingen direkt anslutning till skolan.
- ett övergångsställe eller en gångpassage avfärdas mot bakgrund av bedömningen att det inom avgränsningsområdet inte finns några tydliga målpunkter bortsett skolan. Sett till kringliggande vägars ringa trafik är bedömningen att det föreligger goda möjligheter att naturligt finna en lucka att passera vägen.

Endre skola

Endre skola ligger i korsningen väg 631 och väg 621. Hastighetsbegränsningen inom skolans avgränsningsområde är 60 km/h utmed väg 631 respektive 70 km/h utmed väg 621, men reducerat till 40 km/h mellan kl. 07.00-17.00, vilka är skolans verksamma timmar. Inom skolans närområde finns idag avlämningsplats med kombinerad busshållplats samt intilliggande parkeringsplats för personbilar.

Utredda men ej rekommenderade åtgärder:

- en hastighetssänkning. Bedömningen är att hastigheten är väl avvägd under skolans verksamma timmar.
- en gångpassage eller ett övergångsställe inom skolans närområde bedöms ej lämpligt då det i dagsläget saknas tydliga målpunkter på bägge sidor om vägen. Vidare är årsdygnstrafiken inte så pass hög att det bedöms svårt att finna en lucka att passera vägen.

Vänge skola

Vänge skola ligger utmed väg 535. I dagsläget finns en vändslinga med tillhörande busshållplats i skolans närområde, vilken används för avlämning och hämtning invid skolan. Hastighetsbegränsningen utmed vägen är 30 km/h mellan kl. 07.00-17.00, vilka är skolans verksamma timmar och 50 km/h övrig tid.

Utreda men ej rekommenderade åtgärder:

- att hastighetsbegränsningen om 30km/h ska bli permanent. Bedömningen är att en hastighetssänkning utanför skolans verksamma timmar ej behövs, framförallt sett till den låga årsdygnstrafiken.
- ett övergångsställe eller gångpassage avfärdas få det i dagsläget saknas tydliga målpunkter på bägge sidor om vägen. Vidare är årsdygnstrafiken låg och den andel tilltänkta passager inte så pass hög att det bedöms rättfärdiga åtgärden.

Garda skola

Garda skola ligger utmed väg 544, och en bit ifrån väg 553 och 144. I dagsläget finns det möjlighet för föräldrar som kör sina barn till och från skolan att lämna sina barn vid skolan i höjd med vändplanen utanför skolan. Det finns även parkeringsmöjligheter vid skolan samt vid Garde kyrka. Enligt utredningen är hastighetsbegränsningen 50 km/h invid skolan. Enligt nationella vägdatabasen ser hastighetsbegränsningen ut att vara 70 km/h utmed vägen vid skolan.

Utreda men ej rekommenderade åtgärder:

- en hastighetssänkning. Bedömningen är att hastigheten är väl avvägd under skolans verksamma timmar.
- ett övergångsställe eller en gångpassage avfärdas då det i dagsläget saknas tydliga målpunkter på bägge sidor om vägen. Vidare bedöms årsdygnstrafiken vara låg och den andel tilltänkta passager inte så pass hög att det bedöms rättfärdiga åtgärden.

Stånga skola

Stånga skola ligger i höjd med länsväg 546, bakom Stånga kyrka, utefter en enskild väg. Den enskilda vägen leder in till en vändplats/parkeringsplats utanför skolan, väl skild från väg 546. Hastighetsbegränsningen utmed väg 546 är 50 km/h, men är reducerad till 30 km/h mellan kl. 07.00-17.00, vilka är skolans verksamma timmar.

Utredda men ej rekommenderade åtgärder:

- att göra hastighetsbegränsningen om 30 km/h permanent. Bedömningen är att en hastighetssänkning utanför skolans verksamma timmar ej behövs, framförallt sett till den låga årsdygnstrafiken.
- ett övergångsställe eller en gångpassage avfärdas mot bakgrund av att det i dagsläget saknas tydliga målpunkter på bägge sidor om vägen. Vidare är årsdygnstrafiken låg och andelen tilltänkta passager inte så pass hög att det bedöms rättfärdiga åtgärden.

Havdhem skola

Utmed väg 518 och i höjd med skolan finns en gångbana av kantstenstyp. Vid skolan finns idag två avlämningsplatser där barnen ej behöver korsna vägen. Hastighetsbegränsningen är 40 km/h genom Havdhem tätort.

Utredda men ej rekommenderade åtgärder:

- ett övergångsställe eller en gångpassage avfärdas då det inte finns tillräckligt underlag och inte heller några tydliga målpunkter.
- en hastighetssänkning till 30 km/h utmed den del av väg 518 som är vid Havdhems skola, eftersom det sedan tidigare utretts och avslagits av Trafikverket (TRV2010/74567). Skulle förutsättningarna utmed väg 518 invid Havdhem Skola förändras kan Region Gotland ansöka om hastighetssänkning till länsstyrelsen och då skulle Trafikverket åter remitteras.

Öja skola

Öja skola ligger en bit ifrån det statliga vägnätet. Dock finns tydliga gångstråk utmed det statliga vägnätet där oskyddade trafikanter rör sig för att nå målpunkten Öja Skola.

Rekommenderade åtgärder:

- att befintligt övergångsställe i höjd med ICA-butiken utmed väg 142 hastighetssäkras med s.k. busskuddar.
- att en hastighetssänkning införs från 50 km/h till 40 km/h mellan korsningen väg 142/Mårtenskviör och korsningen väg 142/Lillvägen. Denna hastighetssänkning skulle utöver att göra skolvägen säkrare, även göra andra målpunkter som ICA-butiken och närliggande bensinmack säkrare.

Uppskattade kostnader

Åtgärder på det statliga vägnätet finansieras inom ramen för Gotlands länsplan för regional transportinfrastruktur. Nedan tabell visar tidiga uppskattningar av utredda åtgärders kostnader.

Åtgärd	Steg enligt fyrstegsprincipen	Uppskattad kostnad	Kommentar
Tunnel, Solklintsskolan	3-4	+40 mnkr	Rekommenderas ej
Bro, Solklintsskolan	3-4	+40 mnkr	Rekommenderas ej
Gångpassage – generell	2-3	150-250 tkr	
Hastighetssäkrat övergångsställe, Solklintsskolan, Väskinde skola, Öja skola	3	250 tkr	Kostnad per utförande
Refug med klack, Dalhem skola	2-3	30-50 tkr	
Hastighetsänkning – generell	2	5-10 tkr	
Trottoar, Roma	3	1,6 mnkr	
Mobility management	1-2		Bekostas utanför länsplan

Bedömning

En utredning för att barn ska ha säkra och trygga skolvägar har prioriterats i länsplan. Att det nu finns framtagna åtgärder för att kunna öka tryggheten för gotländska skolbarn såväl som deras föräldrar är bra. Vid sex skolor har Trafikverket identifierat fysiska åtgärder som kan bidra till att göra miljön runt skolan säkrare. Regionstyrelseförvaltningen är positiv till att dessa åtgärder finns framtagna. Teknikförvaltningen och utbildnings- och arbetslivsförvaltningen har inte haft några synpunkter på rekommenderade åtgärder. Vid resterande skolor har samtliga utredda fysiska åtgärder avslagits, främst till följd av att trafikmängden eller antalet passager inte är tillräckligt många för att motivera dem. Avseende Garða skola bedömer regionstyrelseförvaltningen att hastighetsbegränsningen bör utredas på nytt.

Utredningen föreslår så kallade mobility management-åtgärder på samtliga skolor. Redan idag bedriver Region Gotland ett aktivt arbete kopplat till mobility management. På teknikförvaltningen och Energicentrum Gotland samarbetas det kring flera projekt och initiativ som kan bidra till barns säkra skolvägar. Trots det kan det finnas utmaningar när det kommer till genomförande. Utbildnings- och arbetslivsförvaltningen gör bedömningen att

det, om ansvar och arbetsbörda i för stor utsträckning landar på enskilda skolor, finns risk att åtgärderna inte kan prioriteras mot bakgrund av skolverksamheternas brist på tid och ekonomiska resurser.

Arbetet med denna åtgärdsvalsstudie har dragit ut mycket på tiden, vilket blir märkligt mot bakgrund av att det bara är mindre åtgärder som föreslås i rapporten. Det är också beklagligt eftersom det är prioriterat att få till stånd dessa åtgärder.

Regionstyrelseförvaltningen har tagit fram ett förslag på yttrande som lyfter in dessa aspekter.

Ärendets behandling under mötet

Ordförande ställer proposition på regionstyrelseförvaltningens förslag och finner att det bifalls.

Beslutsunderlag

Förslag till yttrande Säkra skolvägar daterad 2023-08-23

Regionstyrelseförvaltningen tjänsteskrivelse Säkra skolvägar 2023-08-23

Remiss Trafikverket inkom 2023-06-15

Barn- och utbildningsnämnden 2021-12-0, § 134